

ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΠΡΟΣ ΤΟ ΛΑΟ

Ο ΙΕΡΟΣ ΑΓΩΝΑΣ

Ἡ πίστη τῶν ἀγωνιστῶν τοῦ Εἰκοσιένα — Ἡ προσφορά
τῆς Ἐκκλησίας, τῶν μοναστηριῶν καὶ τοῦ κλήρου —
Ἡ ἐθνικοθρησκευτικὸς χαρακτήρας τοῦ Ἀγώνα.

Ἡ εὐδόκησις τῆς Ἐθνεγερσίας τοῦ 1821 εἶναι ἓνα θέμα, ποὺ ἀπασχόλησε καὶ ἀπασχολεῖ κάθε ἱστορικὸ ποὺ καταπιιάσθῃς ἢ καταγίνεσθαι μὲ τὴν πορεία τοῦ Νέου Ἑλληνισμοῦ. Κι ἐκεῖνο ποὺ βγαίνει ἀπὸ τὰ ἔγγραφα, τὰ ἀπομνημονεύματα, τὰ περιηγητικὰ κείμενα καὶ τίς κάθε εἴδους γραπτὲς μαρτυρίαι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, εἶναι ὅτι οἱ παράτολμοι ἀγωνιστῆς, ποὺ ἀνέλαβαν τὸ μεγάλο ἐγχείρημα, διακρίνονταν γιὰ τὴ βαθύτατη πίστη τους, πολέμησαν στὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, σ' ἐκεῖνον βάσιζαν τίς ἐλπίδες τους καὶ ἀπὸ ἐκεῖνον ἀντλοῦσαν τὴ βεβαιότητα γιὰ τὴ νίκη. Αὐτὸ δὲν ἦταν κάτι τὸ τυχαῖο. Ἐκτὸς ἀπὸ τίς παραδόσεις τοῦ γένους, σπουδαῖο ρόλο ἐπαιξε ἡ ἐθνικὴ στάση τῆς Ἐκκλησίας στὰ χρόνια τῆς σκλαβιάς καὶ οἱ στενοὶ δεσμοὶ τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ μαζί της. Αὐτὴ ἦταν τὸ στήριγμα κ' ἡ παρηγοριά τους στὴ πιὸ

πικρὴς ὥρες. Ὁ ὀρθόδοξος ναὸς ἦταν τὸ μεγάλο σχολεῖο τοῦ ὑπόδουλου ἔθνους. Ἡ τέχνη, ἡ μουσικὴ, τὰ Γράμματα εἶχαν ἀφετηρία ἢ διαμορφώνονταν ὑπὸ τὴν ἐπίδραση τῆς ὀρθόδοξης παράδοσης. Στους περιηγητῆς τῆς περιόδου κάνουν ἐντύπωση οἱ μεγάλες νηοτείες ποὺ τηροῦν οἱ Ἕλληνες. Ἐνας ἀπὸ αὐτοὺς σημειώνει πὼς μόλις τελειώνει ἡ μιά, ἀρχίζει ἡ ἄλλη. Βαθύτατη πίστη εἶχαν ὄχι μόνον οἱ ἀρματοῦλοι, οἱ κλέφτες, οἱ ἀπλοὶ ἀγωνιστῆς, ἀλλὰ κ' οἱ ἡγέτες τοῦ Ἱεροῦ Ἀγώνα.

Κολοκοτρώνης: «Παναγία μου, βοήθησε καὶ τούτῃ τῇ φορᾷ...»

Στὰ ἀπομνημονεύματά του ὁ Θεόδωρος Κολοκοτρώνης γράφει κάτι πολὺ χαρακτηριστικὸ:

«Ὁ Ἀναγνωσταρᾶς, Μπεϊζαντῆς, Μπού-

Ἡ Ἐκκλησία μιλάει στὰ παιδιὰ
τῆς μὲ τὴ γλῶσσα τῆς Εὐθύνης,
τῆς Ἀλήθειας καὶ τῆς Ἀγάπης.

ΜΑΡΤΙΟΣ
1982

5

ρες πάνε εις τὸ Λεοντάρι' ἔμεινα μόνος μου μετὰ τὸ ἄλογό μου εις τὸ Χρυσοβίτζι' γυρίζει ὁ Φλέσσας καὶ λέγει ἐνὸς παιδιοῦ: Μείνε μαζί του μὴν τὸν φάνε τίποτε λάκοι. Ἐκατσα ἕως ποῦ ἐγκαπέτισαν μετὰ τὰ μπαϊράκια τους, ἀπὲ ἐκατέβημα κάτου' ἦταν μιὰ ἐκκλησιά εἰς τὸν δρόμον (ἢ Παναγία εἰς τὸ Χρυσοβίτζι) καὶ τὸ καθισιό μου ἦτον ἄπου ἔλαια τὴν Ἑλλάς: Παναγία μου, βοήθησε καὶ ταύτην τὴν φορὰ τοὺς Ἕλληνας νὰ ἐμψυχωθοῦν' καὶ ἐπῆρα ἓνα δρόμο κατὰ τὴν Πιάνα...».

Καὶ σ' ἄλλο σημεῖο τῶν ἀπομνημονευμάτων του ὁ Γέρος τοῦ Μοριᾶ ἀναφέρει:

«23 ὥρες ἐδάσταξε ὁ πόλεμος. Ἐκείνην τὴν ἡμέρα ἦτον Παρασκευή, καὶ ἔβγαλα λόγον ὅτι: Πρέπει νὰ νηστεύσουμε ὅλοι διὰ δοξολογίαν ἐκείνης τῆς ἡμέρας, καὶ νὰ δοξάζεται αἰώνας αἰώνων ἕως οὐ στέκει τὸ ἔθνος, διὰτὶ ἦτον ἡ ἐλευθερία τῆς πατρίδος...».

Μακρυγιάννης: «Ἡ πατρίδα καὶ ἡ θρησκεία εἶναι τὸ πᾶν...»

Ὁ Κολοκοτρώνης δὲν ἦταν μιὰ ξεχωριστὴ περίπτωση. Ἡ πίστη ἦταν γενικὸς κανόνας. Κι ὁ θρυλικὸς πολέμαρχος Γιάννης Μακρυγιάννης στὰ περίφημα δικὰ του ἀπομνημονεύματα, ποῦ θεωροῦνται μνημεῖο τῆς ἑλληνικῆς πεζογραφίας, με ἀμυσία καὶ ἐνάργεια γράφει:

«Ἡ πατρίδα τοῦ κάθε ἀνθρώπου καὶ ἡ θρησκεία εἶναι τὸ πᾶν καὶ πρέπει νὰ θυσιάσῃ καὶ πατριωτισμὸν καὶ νὰ ζῆ αὐτὸς καὶ οἱ συγγενεῖς του ὡς τίμοι ἄνθρωποι εἰς τὴν κοινωνία. Καὶ τότε λέγονται ἔθνη, ὅταν εἶναι στολισμένα μετὰ πατριωτικὰ αἰσθήματα· τὸ ἀναντίον λέγονται παλιόφαδες τῶν ἐθνῶν καὶ θάρος τῆς γῆς. Καὶ διὰ τοῦτο ὡς πατρίδα γενικῆ τοῦ κάθε ἐνοῦ καὶ ἔργου τῶν ἀγώνων τοῦ μικρότερου καὶ ἀδύνατου πολίτη, ἔχει καὶ αὐτὸς τὰ συμφέροντά του εἰς αὐτήν τὴν πατρίδα, εἰς αὐτήν τὴ θρησκεία...».

Κι ἄλλοῦ γράφει ὁ ἴδιος: «Ὁ Θεὸς

εἶναι μέγας καὶ μᾶς γλιτώσει...». Κι ἄλλα παρόμοια.

Καραϊσκάκης: «Βοήθησέ μας, Ἄι-Σεραφεῖ...»

Ἐκτὸς ἀπὸ τὴν Παναγία, ὁ Καραϊσκάκης ὁ λιονταρόφυκος, κατέφυγε στὴ βοήθεια τῶν Ἁγίων. Ὅταν βρέθηκε κοντὰ στὸ μοναστήρι τοῦ Ἁγίου Σεραφεῖμ, πάνω ἀπὸ τὴ Λευθαδιά, ἔπεσε στὰ πόδια μαζί με τοὺς ἄντρες του καὶ τοῦ ἔταξε:

«Βοήθησέ μας Ἄι-Σεραφεῖ νὰ διώξουμε τὸν Κιουτάγια ἀπὸ τὴν Ἀθήνα, νὰ γλιτώσουμε τοὺς κλεισμένους Χριστιανοὺς καὶ νὰ κάνουμε στοὺς Τούρκους δεύτερη Ἀράχωδα καὶ νὰ σοῦ φέρω χρυσὸ κατῆλι στὸν τάφο σου καὶ λαμπάδες ἐκατὸ ἴσα μετὰ τὸ κορμί μου καὶ νὰ στελλίσω σὰν παλάτι τὸ μοναστήρι σου...».

Βαθύτατη τιμὴ ἔδειχνε ὁ Καραϊσκάκης καὶ πρὸς τὴν Ἐκκλησία. Σὲ γράμμα του πρὸς τὸν Μαυροκορδάτο, ἔγραφε:

«Ἐμένα ἡ τύχη μου καὶ ἀρρώστησα ὀπίσω, δὲν ἤξεύρω ἀκόμη ἀπὸ τὰ κρῖα τὰ πολλὰ ἦτανε ἢ ἀπὸ τόσους ἀφορισμοὺς ὁπου μοῦ ἐκάμετε καὶ σὲ παρακαλῶ νὰ με συγχωρήσῃ ἡ δικαιοσύνη καὶ ὅλοι οἱ Χριστιανοὶ καὶ νὰ μοῦ σταλθῇ καὶ μιὰ εὐχὴ συγχωρητικὴ παρὰ τοῦ Ἀρχιερέως».

Μιαούλης: ἰκεσίης πρὸς τὸ Κύριο

Στὸ ὄνομα τοῦ Τιμίου Σταυροῦ ἐπιχειροῦσε κάθε ἐξόρησή του ὁ γενναῖος ναυμάχος τῆς Ἰδρας Ἀνδρέας Μιαούλης. Στὸν «Ἄρη» του εἶχε τοποθετήσῃ ἓνα μεγάλο ξύλινο Σταυρό, ὅπου ἔβρισκε νὰ χαράξουν κάθετα: «Σ τ α υ ρ ὸ ς τ ῖ π ο ς ἔ χ θ ρ ο ῖ ς τ ρ ὶ μ ο ς» καὶ ὀριζόντια: «Σ τ α υ ρ ὸ ς π ι σ τ ῶ ν τ ὸ σ τ ῆ ρ ι γ μ α». Ὁ ἴδιος ἔγραψε πρὸς τὸν Γ. Κοιντουριώτη:

«Ἄς μὴ λείψῃ παρακαλῶ καὶ ἡ ἡμέ-

τέρα ἐκλαμπρότης ἀπὸ τοῦ νὰ συνεργήσῃ νὰ γίνωσιν αἱ ἀνήκουσαι πρὸς τὸν Κύριον ἰκεταίαι διὰ τὰς ἁμαρτίας καὶ ἐμοῦ τοῦ ἀναξίου καὶ ὄλου τοῦ χριστεπωνίμου λαοῦ, τὸν ὁποῖον τῷ Ἰδίῳ Αὐτοῦ αἵματι ἐξηγόρασεν ἀπὸ τὰς χεῖρας τοῦ νοητοῦ διαβόλου, ὅπως συνοδευούσης τῆς Θείας Αὐτοῦ ἀγαθότητος ἐνισχυθῶσι ἀπὸ τὴν παντοδύναμον χάριν του οἱ θραχίονες τῶν Ἑλλήνων καὶ οὕτω κατατροπώσαντες διὰ τοῦ ἐπὶ τῆς Ἑλληνικῆς Σημείας Τιμίου Σταυροῦ καὶ τοῦ αἰσθητοῦ ἐχθροῦ, αὐτοῦ μὲν ὑποχρεώσωμεν νὰ ὁμολογῶσι: «Μέγας ὁ Θεὸς καὶ ἡ πίστις τῶν Χριστιανῶν», ἡμεῖς δὲ δοξολογοῦντες νὰ ψάλλωμεν τὰ τοῦ Προφητάνωτος: «Ἡ δεξιὰ Σου, Κύριε, δεδόξαστε».

Ἡ προσφορά τῆς Ἐκκλησίας σὲ αἷμα

Ἡ Ἐκκλησία δὲν προετίμησε μόνον τὸν Ἀγῶνα, δὲν τὸν ἐνίσχυσε μόνον ποικιλοτροπία, ἀλλὰ ἔδωκε καὶ τὸν πλῆρη τῆς Ουσίας στὸ βαθμὸ τῆς ἐλευθερίας. Δὲν ἔχει ἀκόμη γυμνὰ μὰ ὀλοκληρωμένη μονογραφία γιὰ τὴ μεγαλειώδη ἐκείνη προσφορά τῆς. Κοντὰ σὲς μεγάλες καὶ καταξιωμένες μορφές τοῦ Πατριάρχου, τοῦ Ἐθνάρχου Διάκονο, τοῦ καλόγερου Σαμουήλ, τοῦ Σαλιῶνων Ἡσαΐα, κοντὰ στὸν Ἐθνομάρτυρα Πατριάρχη Γρηγόριον τὸν Ε' τὸν Πρωτομάρτυρα τοῦ Ἀγῶνα ποὺ μὲ ἐπίσημες ἐνέργειες προστάτεψε τὴν ὁμογένεια τῆς Πόλης καὶ μ' ἀνεπίσημες βοηθοῦσε τὴ Φιλικὴ Ἐταιρία καὶ ξεσήκωνε τὸν Μοριά, γιὰ νὰ πληρώσει πρῶτος μὲ τὸ τίμιον αἷμα του τὸ «δικαλὸ παιχνίδι» ποὺ ἔπαιζε, κοντὰ στοὺς τόσους ἄλλους Ἐθνομάρτυρες Ἐπισκόπους τῆς κατ' Ἀνατολίας Ὀρθόδοξης Ἐκκλησίας, θὰ προστεθῇ τὸ μέγα πλῆθος τῶν ἀπλῶν ἱερομονάχων, μοναχῶν καὶ κληρικῶν, ποὺ πῆραν ἐνεργὸ μέρος στὴν Ἐπαναστάση. Ξεχειλίζουν οἱ φάκελλοι τοῦ Ἀρχείου Ἀγωνιστῶν τῆς Ἑθνικῆς Βι-

βλιοθήκης μὲ τίς αἰτήσεις τους, ὅταν πόνοντιν, στὰ μεταπελευθερωτικὰ χρόνια καὶ ζητοῦσαν ἀπὸ τὴν Πολιτεία ἀναγνώριση τῶν ἱτηρεσιῶν τους πρὸς τὸ Ἴθνος καὶ ἀναμύνουν τὸν μελετητὴ ποὺ θὰ φέρῃ στὸ φῶς τὰ πολύτιμα αὐτὰ στοιχεία.

Οἱ ρασοφόροι πρωτοπόροι

Δεκάδες εἶναι τὰ ὀνόματα τῶν ἀνωτέρων καὶ κατωτέρων κληρικῶν στοὺς πίνακες τῶν Φιλικῶν τοῦ Ἀρχείου τοῦ Παναγιώτη Σέκρη. Ἐκατοντάδες οἱ ρασοφόροι κάθε βαθμοῦ ποὺ ἔφεσαν εἴτε στὸ πεδίο τῆς μάχης εἴτε στὸ πεδίο τῆς τιμῆς. Ἀναρίθμητοι οἱ κληρικοὶ ποὺ ζώσθησαν τὰ φυσικίγια, ξεσήκωσαν τὸν λαὸ καὶ τῆθιαν ἐπικεφαλῆς. Σὲ ἓνα ἀπὸ τὰ ἀνέκδοτα ἔγγραφα τοῦ Ἀρχείου τῆς Ἑθνικῆς Βιβλιοθήκης διαβάζουμε:

«Οἱ ὑποφαινόμενοι κάτοικοι τῆς Κοινότητος Κυπαρισσίας, δηλοποιοῦμεν ὅτι ὁ ἀοίδιμος ἐπίσκοπος Μεθώνης Γρηγόριος, ἐνῶ συνετέλεσε διὰ τὴν πολιορκίαν τῆς Μεθώνης καὶ διὰ τὴν ἄλωσιν τοῦ Νεοκάστρου παρὰ τῶν Ἑλλήνων κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος τῆς Ἐπαναστάσεως, Ἀρχηγὸς ὑπάρχων τοῦ στρατιωτικοῦ σώματος καὶ διευθύνων τὴν πολιορκίαν μῆνας πέντε ἕως οὗ ἐπαράδωθη εἰς χεῖρας του τὸ Νεοκαστρον, ἐστρατολόγησε καὶ κατὰ τοῦ Αἰγυπτιακοῦ στρατοῦ, ἅμα οὗτος ἀπέβη εἰς τὰ Μεσσηνιακὰ Φρούρια, καὶ ἐπὶ κεφαλῆς ὄλου τοῦ στρατιωτικοῦ σώματος τῶν Ἀρκαδίων ἐστρατοπέδευσε εἰς Ἀβαρίνους, μετὰ τὴν πτώσιν τῶν ὁποίων ἐξωγήθη αἰχμάλωτος, ὅπου μετ' ὀλίγον ἐτελεύτησεν ὑπὸ τὴν δουλείαν, γενόμενος θύμα ὑπὲρ πατρίδος...».

Τὰ μοναστήρια κέντρα ἐφοδιασμοῦ

Οἱ ἐπαναστάτες τῆς Χαλκιδικῆς, μὲ ἐπὶ κεφαλῆς τὸν Ἐμμανουήλ Παπᾶ, συγκεντρώθησαν καὶ συγκροτήθησαν στὸ Ἄγιον

Ὅρος, πού προσέθεσε σ' αὐτούς τὰ νεαρὰ καλογέρια του. Ἡ μονή Ἐσφιγμένου ἦταν τὸ ὄριμητήριο. Ὅπως καὶ κάθε μοναστήρι τῆς Ὀρθοδοξίας ἔγινε κέντρο ἐφοδιασμοῦ, ἀλλὰ καὶ καταφύγιο τῶν ἀγωνιστῶν. Χαρακτηριστικὸ εἶναι τὸ γράμμα, πού στέλλουν τὸν Ἰούλιο τοῦ 1824 οἱ ἐπιστάτες τῆς Ἀμφισσας στὸ μοναστήρι τοῦ Προφήτη Ἠλία Φωκίδας, πού τροφοδοτοῦσε δλοὺς τοὺς ἀπλωρχηγούς τῆς περιοχῆς:

« Ἄγιο ἠγοῦμενε καὶ λοιποὶ πατέρες τοῦ Προφήτου Ἠλιοῦ σᾶς προσκυνοῦμε. Στέλλομεν ἀπεσταλμένο καὶ νὰ μᾶς στείλετε πέντε λίρες λάδι, ὅπου τὸ θέλομεν διὰ τοὺς λαβομένους. Νὰ μᾶς στείλετε ἀνώμη δσα ζωὰ ἔχετε μὲ τὰ σωματὰ διὰ νὰ στελλομεν ἀλεύρι εἰς τὸ ὄρδι (στρατόπεδο)...».

Ὁ ἀπλωρχηγὸς Γιάννης Ραΐνης ζητάει 30 σφαχτὰ καὶ ἓνα φόρτωμα σιτάρη καὶ στέλλει ἀπόδειξη ὅτι πῆρε 40 ὀκάδες ἀλεύρι καὶ 59 γάδια, πού τὰ μοίρασε σταῖς ἄντρες του. Τὸ μοναστήρι τοῦ ἔστειλε 29 σφαχτὰ παραπάνω.

Ἄγωνας ἐθνικοθρησκευτικός

Ὁ Ἄγωνας τοῦ Ἐθνοσιένα ἦταν ἀγωνας ἐθνικοθρησκευτικός. Ἐγινε στὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς Ἑλλάδας. Ἦταν γενικὸς ἔσηκωμὸς τοῦ ὀρθοδόξου γένους μας κατὰ τοῦ ἀλλόπιστου δυνάστη του. Ἦταν ἡ Ἐπανάσταση ἐνὸς ὑπερήφανου λαοῦ, πού ἀποζητοῦσε τὴν ἐθνική του ἀνεξαρτησία. Γι' αὐτὸ καὶ διέφερε ἀπὸ ἄλλα κινήματα σύγχρονά του στὴν Εὐρώπη. Ὁ Κολοκοτρώνης μὲ ἐπιγραμματικότητα καὶ ἀδθαντικότητα ἔχει συνοψίσει σὲ λίγες γραμμὲς τὸν χαρακτήρα τοῦ μεγάλου ἐκείνου Ἄγωνα:

« Ἡ Ἐπανάστασις ἡ ἐδική μας δὲν ὀμοιάζει μὲ καμμίαν ἀπὸ ὅσας γίνονται τὴν σήμερον εἰς τὴν Εὐρώπην. Τῆς Εὐρώπης αἱ ἐπαναστάσεις ἐναντίον τῶν δυναστησῶν τῶν εἶναι ἐμφύλιος πόλεμος· ὁ ἐδικὸς μας πόλεμος ἦτον ὁ πλέον δίκαιος· ἦ τ ο ν ἔ θ ν ο ς μ ἔ ἄ λ λ ο ν ἔ θ ν ο ς ».

Τὸν διέκρινε ἐνότητα καὶ ὀμοθυμία λαοῦ καὶ κλήρου, πίστη ἀκλόνητη, πατριωτισμὸς ἀγνός. Γι' αὐτὸ καὶ εὐδοῦθηκε.

« ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ »

Ἐφημερίδα τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας. Τὸ μαχητικὸ, πνευματικὸ ὄργανο τοῦ κάθε χριστιανοῦ. Πληροφορεῖ, ἐνημερώνει καὶ κατατοπίζει τὸ λαὸ πᾶνω σ' ὅλα τὰ ζητήματα πού ἀπασχολοῦν τὸ σύγχρονο ἄνθρωπο. Ἐτήσια συνδρομὴ 300 δρχ. Ἰασιῶν 1 — Ἀθήνα (140).

ΠΡΟΣ ΤΟ ΛΑΟ. Τριμηνιαῖο περιοδικὸ. Συστάθηκε ἀπὸ τὸ Γραφεῖο Τύπου τῆς Δ.Ι.Σ. Τηλ. 712.901, 744.108. Ἐκδίδεται ἀπὸ τὸ περιοδικὸ ἘΚΚΛΗΣΙΑ καὶ διανέμεται δωρεάν μὲ τὴν φροντίδα τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων. Τύπος: Ἀποστολικὴ Διακονία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.